

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid
For. zorg en verwarden

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum 20 maart 2026

Onze referentie

-

Bijlage IV – Beleidsreactie onderzoeksrapport van het WODC: «Inzicht in toezicht; tbs-gestelden langdurig(er) voorwaardelijk vrij»

Aanleiding

Tijdens de maatregel tbs met dwangverpleging wordt aan de hand van verschillende fases gewerkt aan een geleidelijke terugkeer van de tbs-gestelde in de maatschappij. De laatste fase betreft de voorwaardelijke beëindiging van de tbs-maatregel. Tijdens de voorwaardelijke beëindiging verblijft de tbs-gestelde onder voorwaarden en toezicht in de maatschappij.¹ De tbs-maatregel wordt pas voorwaardelijk beëindigd als het risico op recidive naar inschatting van de rechter voldoende is teruggebracht.²

In 2008 en 2017 zijn twee wetswijzigingen doorgevoerd met betrekking tot de duur van de voorwaardelijke beëindiging. In 2008 is de maximale duur verlengd van drie jaar naar negen jaar. Het voornaamste doel van deze wetswijziging was het verminderen van de kans op recidive. Daarnaast zou het verlengen van de maximale duur ook moeten bijdragen aan het terugdringen van het aantal contraire beëindigingen van de tbs-maatregel³, het bevorderen van de door- en uitstroom en het bieden van meer maatwerk. Met de wetswijziging van 2017 is de maximale duur komen te vervallen. Het WODC heeft in het rapport 'Inzicht in toezicht; tbs-gestelden langdurig(er) voorwaardelijk vrij'⁴ de effectiviteit van deze twee wetswijzigingen onderzocht.

Bevindingen WODC

Ten aanzien van de wetswijziging van 2008 concludeert het WODC dat het hoofddoel niet gehaald is: het aantal recidivisten is na de wetswijziging niet significant lager dan voor 2008. Het WODC merkt daarbij op dat dit niet verwonderlijk is omdat de recidive van tbs-gestelden, ook op de lange termijn en vooral als het ernstige vormen van recidive betreft, niet hoog is. Er is daardoor weinig ruimte om nog verder af te nemen. De secundaire doelen van de

¹ Deze voorwaarden kunnen bijvoorbeeld zien op de woonsituatie, middelengebruik en verplichte inname van medicatie. Daarnaast geldt de algemene voorwaarden dat de tbs-gestelden geen strafbaar feit pleegt.

² Artikel 6.6.10 lid 1 sub c Wetboek van Strafvordering

³ Contraire beëindigingen zijn beëindigingen van de tbs-maatregel door de rechter tegen het advies van de tbs-kliniek in.

⁴ Nagtegaal, M.H. & Varkevisser, T. *Inzicht in toezicht; tbs-gestelden langdurig(er) voorwaardelijk vrij*. WODC Cahier 2025-3

Datum
20 maart 2026

Onze referentie
-

wetswijziging zijn volgens het WODC wel (deels) behaald. Het percentage heropnames in de tbs-kliniek is na 2008 significant gedaald, net als het aantal recidivedelicten per tbs-gestelde en het aantal contraire beëindigingen. Bovendien zijn de doorstroom naar en de uitstroom uit de voorwaardelijke beëindiging (en daarmee uit de tbs) deels bevorderd. Tot slot concludeert het WODC ten aanzien van de wetswijziging uit 2008 dat er voorafgaand slechts beperkte onderbouwing was voor de noodzaak tot wijziging van de maximale duur van drie naar negen jaar. Na de wetswijziging is echter bij 11% van de voorwaardelijke beëindigingen die maximaal negen jaar konden duren gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot verlenging van de voorwaardelijke beëindiging na drie jaar. Daarmee wordt de eerste wetswijziging van enige waarde geacht voor de praktijk.

Het WODC concludeert over de wetswijziging van 2017 dat er ook voor de noodzaak van deze wetswijziging geen ondersteuning te vinden is vanuit de cijfers. De wijziging van 2017 is doorgevoerd zonder dat de eerdere wijziging van 2008 is geëvalueerd. Hiermee is volgens het WODC niet de geëigende weg van op feiten gebaseerde beleidsontwikkeling gevolgd. Daarnaast ziet het WODC (vooralsnog) geen toegevoegde waarde van deze wetswijziging. Er is na de invoering van de wetswijziging namelijk (nog) geen verschil gevonden in recidive tijdens de voorwaardelijke beëindiging. Er zijn nog geen cijfers beschikbaar over de recidive na afloop van de voorwaardelijke beëindiging, doordat de wetswijziging nog te kort geleden inwerking is getreden.

Aanbevelingen en opvolging

Op basis van bovenstaande conclusies doet het WODC een drietal aanbevelingen. Voor het verder terugdringen van de recidive beveelt het WODC aan om voldoende adequate vervolgvoorzieningen op te richten of uit te breiden. Ik deel het belang van voldoende passende vervolgvoorzieningen, zowel binnen de forensische zorg als daarbuiten. Deze aanbeveling is in lijn met de maatregelen die ik tref in het kader van de algehele capaciteitsdruk binnen de forensische zorg en de werkagenda 'aansluiting forensische zorg en reguliere zorg'. Deze maatregelen zijn uiteengezet in deze voortgangsbrief forensische zorg respectievelijk de brief over de voortgang van de werkagenda.⁵

Ten tweede beveelt het WODC aan om in het vervolg de evaluatie van bestaande wetgeving af te wachten voordat wordt besloten over de noodzaak van nieuwe wetgeving of wijzigingen met hetzelfde doel. Daarmee kan *evidence based* beleid beter worden vormgegeven en kunnen overbodige wijzigingen worden voorkomen. De achtergrond van deze aanbeveling is begrijpelijk en volgt ook logischerwijs uit de resultaten van het onderzoek. Ik onderstreep het belang van *evidence based* beleid en ik hanteer dit als uitgangspunt. Er kunnen zich echter situaties voordoen waarbij het noodzakelijk is om direct actie te ondernemen en een wetsevaluatie niet eerst kan worden afgewacht. Dit zal per geval beoordeeld moeten worden, waarbij -mede vanwege de conclusies uit dit rapport- steeds zorgvuldig moet worden afgewogen of een evaluatie al dan niet eerst zou moeten plaatsvinden.

⁵ Kamerbrief over voortgang Werkagenda Aansluiting forensische zorg en reguliere zorg, Kamerstukken II, 2025/2026, 33628; 25424, nr. 112.

Datum
20 maart 2026

Onze referentie
-

Als laatste doet het WODC de aanbeveling om nieuwe recidiveanalyses uit te voeren als meer inzicht gewenst is in de samenhang tussen de wetswijziging uit 2017 en recidive. Daarbij geeft het WODC aan dat het nog tot ten minste 2028 duurt voordat er nieuwe cijfers beschikbaar zijn die gebruikt kunnen worden voor deze analyse. Om die reden zal ik tegen die tijd beslissen over de noodzaak van een eventueel vervolgonderzoek.

Tot slot vind ik het belangrijk om in dit kader nog te benoemen dat er voor 2026 een periodieke rapportage⁶ gepland staat. Deze periodieke rapportage behelst een evaluatie van het beleid gericht op het voorkomen van (herhaald) crimineel gedrag, toegespitst op de forensische zorg. Uw Kamer is hierover reeds geïnformeerd.⁷

⁶ In het kader van de Strategische Evaluatie Agenda, met betrekking tot artikel 34 (Straffen en Beschermen) van de Begrotingswet

⁷ Kamerbrief over periodieke rapportage forensische zorg 2026, *Kamerstukken II*, 2025/2026, 33628, nr. 111.